

EFTA-sáttmálar og landasvik!

Samanumtikið halda vit her, at sáttmálarnir eru á einum rímligum stöði og vilja verða til gagns fyrri okkara land, okkara fólk og eisini fyrri limirnir hjá Óla Jacobsen. Annars má eg siga, at tað er ein ótýdligur framferðarháttur alment at skýra fólk sum »landasvíkjarar«. Tað sigur nakað um, hvussu búgvin fólk eru, og skuldi fiskimannafelagsformaðurin duga at vanda sær eitt lítið sindur betur um sítt orðaval, skrivir Thomas Arabo, landsstýrismaður, í greinini

Veldugir búskaparligir brotasjógvir fara yvir samfelagið, og øll royna at verja síni rættindi sum frægest. Sum politikari má tú finna teg í alla tíðina at vera undir álopi. Summi biðja fyrri tær, og summi hanna yvir teg, men soleiðis er lívsins gongd í tí politiska lívinum. Hevur tú stíllað teg sjálfan í andglettin, má tú taka við tí, sum kemur har

Landasvik!

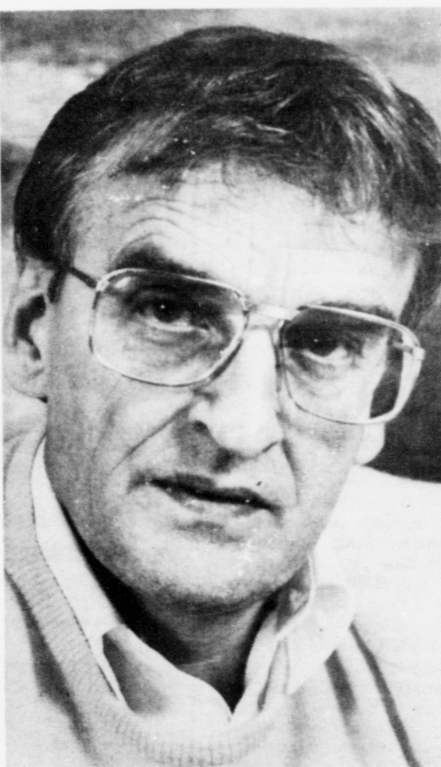
Og tó! Í sjónvarpinum nú eitt kvøldið sá eg Óla Jacobsen, sum tosaði um, at EFTA-sáttmálarnir, sum nú verða gjørdir, eru at meta sum landasvik. Er tað framt landasvik, so má onkur vera landasvíkjari. Eg eri sum politiskur myndugleiki ovasti ábyrgdarhavari av EFTA-sáttmálanum. Við øðrum øðrum má tað vera eg og mínir embætismenn, sum eru landasvíkjarar. Her hugsi eg, at formaðurin í Fiskimannafelagnum fer yvir stríkuna.

Tí hesa viðmerking frá mær um hesar sáttmálar.

Klókari!

Nú veit eg, at tað er vónleyst at forklára Óla nakað. Hann er altíð klókari enn øll hini. Men eg vóni, at limirnir hjá honum, sum hava valt hann til formann í Fiskimannafelagnum, lesa hesar reglurnar og mína meting av viðurskiptunum.

Sum tað stendur í viðmerkingunum, ið eru farnar niðan í lögtingið,

meta vit ikki, at tað er nakað í núverandi føroyskari studningslógávu, ið er í stríð við EFTA-sáttmálarnar. Ein lögfrøðislig meting av hesum verður herið send, og eg fari at biðja blaðið um at prenta hana eisini.

Frihandil

Samanumtikið má ein

siga, at landsstýrið hevur lagt stóran politiskan dent á, at meginreglan um frihandil við fiski verður staðfest í sáttmálanum. Hetta kann nýtast sum jarnbrot fyrri, at handilin við fiskavörum verður líka friur sum handilin við

eginpening at byrja við, og klára teg seg ikki við hendan, fara teg beinanvegin á húsagang, sigur Bjarne Hansen.

Dýrari við tveimum

Tað er vordió dýrari at flúgva hjá føroyingum, siðani teir eisini finga sítt egna flogfar, umframt at teir skulu rinda til hetta yvir skattin. Í tíðarskeiðinum

1984-89 lá prísurin fast á 1.735 krónur fyrri ein einvegis vanligan ferðaseðil. Atlantsflog byrjaði at flúgva í 1988, og í 1990 hækkaði ferðaseðilin upp til 1.830 krónur fyrri ein einvegis, og tað eru ikki vit, ið hava biðið um hesa hækking, sigur Bjarne Hansen.

– Eg haldi, at landsstýrið heldur ikki hevur verið serliga fair móttvegis okkum. Fyri at fáa fleiri fólk at flúgva við okkum, bjóðaðu

vit viðskiftafólkunum, at sleppa ókeypis til Keymannahavnar til London og aftur, um teg flugu við Mærsk. Danska ferðslumálaráðið játtaði, men tá landsstýrið nokaði fyrri hesum, máttu teir taka játtanina aftur, sigur Bjarne Hansen.

– Og tað virkar sum eitt paradoks, at føroyska sjúkrahúsverkið skal spara nógv. Teir flúgva fyrri einar

sjei milliúnir krónur um árið. Vit bjóðaðu teimum, at flugu teir við okkum, skuldu teir fáa 20% í avslátri – tað hevði givið teimum 1,4 milliúnir um árið. Men landsstýrið nokaði eisini fyrri hesum og segði bums nei.

– Vit kunnu ikki siga, at vit kappast á sama stöði, endar Bjarne Hansen.

justinus

VIÐSKIFTAFÓLKUNUM
 Viðskiftafólkunum um hesar sáttmálar til alheimsáttmálarnar. EFTA-sáttmálarnar.
 Spurningurin er umhvørtur í § 14 í EFTA-sáttmálanum, sum vísir til eitt fýrtektat »um tulkning av grein 147«. Har er undir punkt 1 (a) (vi) tilskiljað, at »vanligur stuðul til at skapa nýggj arbeiðspláss, trýstað av at talan ikki er um nýggj arbeiðspláss í viðurskiptum, sum longu tíð undir ovorku» er í samsvar við grein 14. Hetta er eitt punkt 2 (iii) ikki galdandi fyrri stuðul til fiskivinnuna.
 Tað verður við hesum to ikki sagt, at »allur stuðul til at skapa nýggj arbeiðspláss í fiskivinnuni er sáttmálarnar. Hetta skal verða lagt til merkis, at forðubært er fyrri hækkingarstuðul (»general aid«). Tað kann eftir hesum ikki haldast, at reglan setti forðubært fyrri stuðul, sum verður veittur minstakum einum, sum avvarðandi myndugleiki eftir umstøðum hevur víðgjørt í hvarjum einstakum ferri. Serliga kann nevna, at stuðulin, sum nú verður veittur til landeigv av fiski, sjóni hana tær, og kann tí ikki haldast at vera undarstatur av forðubættum í punkt 2 (iii).
 Spurningurin er eisini, um stuðul til at skapa nýggj arbeiðspláss í fiskivinnuni, sum ljúg trýsting óanftur, atvikið iðtíð stóran tegning í fýrtektunum. Eftir hvarfærdunum verði í punkt 1 (a) í fýrtektunum av alheimsáttmálanum at skapa sum stuðlingur, skattalætti ella líkandi, sum teir við sær ein nýttu peningafletning frá alheimsáttmálanum til mótteikara. Tað er sáttmálarnar punkt 1 (a) (ii) og (iii) lógt at stuðul (ii) gransking, menning og nýskap, og (iii) viðurskiptum, sum hava trýsting av ovorku. Stuðulin til landeigv av fiski kann nevna, at vera undarstatur av stórum hesum undarstakum. Eftirlit (ii) hatta er ein nýggj hækking, sum ikki hevur verið sýnd stór, og (iii) stuðulin minnar um sýndis á ovorku.

Hinvegin er tað greitt, at frihandil setur ávísar treytir, serliga er at nevna treytina um ikki at loyva kappingaravlagandi stuðul. Í stuttum kann verða sagt, at tess meira umfatandi frihandilsskipanin er, tess terkari eru krøvini um, at kappingini er á jøvnum fúti.

At fáa hesar frihandilsavtalur havi eg mett at vera av stórum týdningi fyrri at varðveita teir nátturligu handilstreymar, vit hava havt við næstu grannar okkara, føroysku brúkarunum til frama.

Avmarking og stuðul

Hvørjar eru so avmarkingarnar í móguleikunum at veita stuðul? Avmarkingarnar fyrri stuðli til fiskivinnuna eru komnar í EFTA-sáttmálanum, tí semja er um, at ovurorka er í fiskivinnuni. Tað kann tí ikki vera skilagott at stuðla alment, har t.d. ov nóv skip troyta stovnar, ella har ov nógv virki av sama slag eru og ov lítið tilfeingi. Hetta er vanligur føroyskur politikkur. Tað er to einki, sum forðar stuðul til arbeiðsskapandi endamáli og strukturbroytingar, um hann ikki førir til, at ovurorkan økist og at skipanin er fyrri avmarkaða við.

Við tí avmarkaða almenna og privata fløgu-kapitali, sum er tøkur í Føroyum í løtuni, er heilt

neyðugt, at lógligur, almennur stuðningur til framleiðsluvinnuna fer til varandi nýggj arbeiðs-pláss, sum hava útlit til at klára seg uttan stuðul eftir stytst móguligari tíð. Vit duga nú helst at siggja, at nógv av teimum almennu stuðulsskipanunum, sum vóru í áttatiárunum, kanska ikki allar hava verið skeivir í prinsippum, men at ov lítið varð gjørt fyrri at tryggja, at tær tentu sínum endamáli. Við øðrum orðum kom órøkt í stuðulsskipanir. Og tær komu at fastfrysta stúrnar og óeffektivar vinnulívshvænandi heldur enn at menna vinnulívið o gera tað fært fyrri at økja um samfelagsfæð.

Stuðla ovurorku

At kravið um ikki at stuðla ovurorku hevur verið gloymt hevur eisini ført til, at almennur stuðul hevur verið við til at bygt upp ein ov stóran fiskiflota, sum hevur fiskað fiskastovnar-nar niður. Tað kann ikki vera hugsanin hjá vinnufeløgnum, at hesin skeivi háttur at stuðla skal halda áfram.

Sostatt forða avmarkingarnar í frihandilssáttmálanum bert, at skattaborgarapeningur verður nýttur til stuðul, sum ger meira skaða enn gagn.

Landsstýrið stendur tí við metingunum í viðmerkingunum í lögtingsmálanum um handilssáttmálarnar og heldur fast

um, at tað má vera rætt, at Føroyar nú laga seg til kapping á jøvnum fúti við onnur lond.

Hvussu blindandi eru so sáttmálarnir?

Rætt skal vera rætt. Tey londini, vit hava gjørt avtalu við kunnu tulka orðingina óðrvisi og strangari hesum viðvíkjandi, enn landsstýrið hevur gjørt. Vit kunnu eisini tulka onkran annan part av sáttmálanum strangari enn tey gera, til okkara fyrimun. Tøkur eitt soverðið mál seg up, so er í sáttmálanum sett upp ein mannagongd um ósemjur. Verða partarnir ikki samdir, hevur hvør partur móguleika fyrri at verja seg.

Fyri tað fyrsta eru sáttmálar gjørdir við hvørt EFTA-land sær, og uppsagnartíðin er 3 mdr. Av øðrum viðurskiptum skal nevna, at taka vit Ísland sum dømi, so hevði svarið hjá Íslandi, um teir ikki góðtøku okkara tulkning, verið at tarna móguleikum hjá føroyskum fiskakeyp-arum at keypa íslendskan fisk. Í løtuni fáa vit ongan íslendskan fisk inn.

Dumping!

Vilja føroyingar ikki kappast undir somu treytum sum londini rúndan um okkum, fara hini londini sjálvandi at kompensera somikið nógv, sum tey halda vera rimuligt. Vit kenna hetta í dønum um dumpingmál. Heldur ein partur, at hin parturin dumpar og biligvora kemur á marknaðin á tan hátt, kann kompensandi tollur áleggjast, hóast frihandil annars verður ásettur í sáttmálanum.

Samanumtikið halda vit her, at sáttmálarnir eru á einum rímligum stöði og vilja verða til gagns fyrri okkara land, okkara fólk og eisini fyrri limirnir hjá Óla Jacobsen. Annars má eg siga, at tað er ein ótýdligur framferðarháttur alment at skýra fólk sum »landasvíkjarar«. Tað sigur nakað um, hvussu búgvin fólk eru, og skuldi fiskimannafelagsformaðurin duga at vanda sær eitt lítið sindur betur um sítt orðaval.

Virðingarmest
 Thomas Arabo

Framhald av síðu 12

landskassanum. Tá Mærsk Air varð stovnað í 1969, settu móðurfeløgin hjá A. P. Møller, »Svendborg« og »Aktieselskabet af 1912« hvørt sínar 40 milliúnir í felagið. Síðani tá hevur Mærsk Air ikki fingið eitt oyra frá teimum yvir 500 partafeløgnum, sum hoyra undir bæði móðurfeløgin hjá A. P. Møller. Tey fáa ein